

Valmanifest antaget av den socialdemokratiska partistyrelsen, 1994-08-19

SVERIGE BEHÖVER EN NY FÄRDRIKTNING

Sverige är ett bra land med många goda förutsättningar. Vårt land har byggts upp med ansvar, solidaritet och framtidstro. Men i dag är Sverige i djup kris. Krisen är både politisk och ekonomisk.

Under de senaste månaderna har den ekonomiska krisen förvärrats. De höga räntorna är ett uttryck för att Sverige i praktiken saknar regering. Svenska folket betalar ett högt pris för den politiska krisen.

Stora förhoppningar knyts till socialdemokratien att vi efter valet den 18 september ska kunna åstadkomma den kraftsamling och samverkan som krävs för att bekämpa krisen och stärka demokratin.

Våra mål för de kommande fyra åren är att få igång tillväxten, minska arbetslösheten, skapa sunda statsfinanser och stabilisera statsskulden samt klara välfärden. Vi vill återskapa samling och framtidstro. Får vi väljarnas förtroende kommer vi att göra allt för att nå dessa mål.

Ansvaret för Sveriges framtid ligger emellertid inte enbart i händerna på riksdag och regering. Framtiden formas av alla som bor och verkar i Sverige.

Vårt program är därför en inbjudan till alla - löntagare och, företagare,..

unga och gamla, svenskar och invandrare -- att medverka till att bygga morgondagens Sverige med arbete, rättvisa och framtidstro som grund.

I kölvattnet på den ekonomiska krisen utmanas grundläggande mänskliga värden. Främlingsfientlighet och rasism framträder öppet. I försvaret av människovärde och demokrati måste alla medborgare, grupper och partier enas.

SVERIGE ÄR PÅ FEL VÄG

Den regering som tillträder efter valet den 18 september kommer att stå inför allvarligare problem och större utmaningar än någon tidigare regering i modern tid.

Det gäller framtidsbyggandet. Sveriges ekonomi har krympt tre år i rad genom att framtidsbyggandet, investeringarna, har försumrats. De har fallit till en lika låg nivå som på 1930-talet. Sparandet i Sverige är stort men pengarna används inte till investeringar och därför kommer inga nya jobb till stånd.

Det gäller arbetslösheten. Över 600 000 människor är arbetslösa. Av dem är fler än 200 000 under 25 år. En hel ungdomsgeneration möts av beskedet att de inte behövs. Allt fler människor tvingas leva på bidrag. Bidragsberoendet har aldrig varit så stort som nu.

Det gäller statsfinanserna. Arbetslösheten underminerar statsfinanserna. Budgetunderskottet är rekordstort. Statsskulden växer, räntebördan ökar. Välfärden urholkas när statens finanser raseras.

Det gäller orättvisorna. Den ekonomiska tillbakagången och den borgerliga politiken har lett till en omfördelning till förmån för dem som är välbärgade och till nackdel för dem som har små inkomster. Klyftorna och motsättningarna i Sverige har ökat. Vi riskerar en tudelning av Sverige där olika grupper och människor ställs mot varandra.

Sverige står på randen till ett nytt, skrämmande samhälle där massarbetslösheten permanentas och klyftorna mellan människor ökar ytterligare. För första gången i modern tid riskerar barnen och de unga att få det sämre än generationen före dem.

EN NY FÄRDRIKTNING

Arbetslösheten drabbar enskilda människor och familjer. Samtidigt urholkas statens finanser genom att skatteinkomsterna minskar och kostnaderna för bidrag till de arbetslösa ökar. Arbetslösheten kostar samhället över 100 miljarder kronor under ett år. Det är huvudsaken till det gigantiska budgetunderskottet. Statens skuld har därför ökat dramatiskt de senaste tre åren. Räntorna stiger och investeringar för framtidens jobb skjuts upp. Ännu fler blir utan arbete.

Denna onda cirkel måste brytas. Det behövs en ny färdriktning.

Sverige kan klara välfärden om vi får ordning på de offentliga finanserna.

Sverige kan sanera finanserna om vi lyckas pressa ned arbetslösheten. Sverige kan pressa ned arbetslösheten om vi får igång framtidsbyggandet, investeringarna, och får till stånd en uthållig tillväxt.

Men det räcker inte ens med detta.

Sverige är för litet för stora konflikter. Vi har mer som förenar än som

skiljer. Sverige blir ett sämre land - för alla - om motsättningarna och klyftorna ökar och massarbetslösheten består. Allt fler efterlyser mer av samarbete och mindre av konfrontation.

Krisen kan bara övervinnas om vi samverkar. Vanmakten måste brytas, framtidstron återvinnas och människors ansvarstagande och inflytande demokratins fundament - stärkas. Socialdemokratins program för Sveriges framtid förutsätter allas ansvar och medverkan.

DETTA VILL SOCIALDEMOKRATERNA

1. Samarbeta över gränserna - för fred, arbete och miljö.

Levnadsvillkoren i Sverige avgörs inte bara av beslut som fattas i vårt land. Vi är beroende av vad som händer i andra länder och det ligger i vårt eget intresse att kunna påverka den internationella utvecklingen. Frågan om svenskt medlemskap i EU avgörs av folkomröstningen i november. Om svenska folket i höst säger ja till medlemskap kommer en socialdemokratisk regering att sätta kampen mot arbetslösheten och miljöförstörelsen främst på dagordningen för vår medverkan i det europeiska samarbetet. Vi vill också verka för ett ökat säkerhetspolitiskt samarbete för att trygga freden och för en utvidgning av medlemskretsen till flera centraleuropeiska länder och till de baltiska staterna.

De europeiska socialdemokratiska partierna har gemensamt lagt fram ett program för fler jobb och färre arbetslösa. Programmet innehåller förslag om omfattande investeringar i vägar, järnvägar, miljö, informationsteknologi och i människors kunskap och kompetens. Vi har också lagt fram ett program för att förbättra vår gemensamma miljö. Tillsammans med andra socialdemokratiska partier vill vi genomföra denna politik.

Sverige måste åter göra sin röst hörd i det internationella arbetet. En socialdemokratisk regering kommer att öka Sveriges engagemang i FN. Vi vill stärka FN's politiska och ekonomiska roll. Sveriges insatser för internationellt fredsarbete, konfliktförebyggande insatser och gemensam säkerhet intensifieras. Biståndet måste inriktas på att stödja de fattiga ländernas långsiktiga utveckling. Samarbetet med länderna kring Östersjön bör öka, framför allt när det gäller demokrati, kultur och miljö. Internationell samverkan skapar ömsesidiga beroenden och ger vidgade möjligheter för folk och länder. Samtidigt måste folkens olika särarter, identiteter och traditioner värnas. Vikten av egna beslut och värdet av en egen färdriktning minskar inte. Internationell samverkan och utbyte ökar behovet att stärka den svenska kulturen.

2. Ett nytt samarbete för att klara jobben och välfärden.

Att föra vårt land ur den ekonomiska krisen kräver allas medverkan. Konfrontation måste ersättas med samverkan. Vårt land har inte råd med ryckighet och kortsiktighet i politiken. Sverige behöver stabilitet och långsiktighet.

För att denna kraftsamling ska lyckas krävs en bred samsyn i arbetsliv och politik, över traditionella gränser och barriärer i det svenska samhället. Vi vill pröva nya former för samarbete i riksdagen i syfte att där skapa breda majoriteter för de nödvändiga åtgärderna mot arbetslöshet och budgetunderskott. Vi är beredda att ta initiativ och att konstruktivt pröva lösningar som anvisas av andra så länge dessa lösningar uppfyller det grundläggande kravet: Vägen ur krisen måste vara rättvis och solidarisk.

På fyra områden krävs att ett nytt samarbete byggs:

*** Spelreglerna för företag och företagare.**

Företagen måste växa och bli fler. Småföretagens villkor måste förbättras, inte minst genom ökad tillgång till riskkapital. Företagsbeskattningen bör sänkas. Energikommissionen bör snarast utarbeta en strategi för framtidens energiförsörjning, baserad på folkomröstningens beslut. En socialdemokratisk regering kommer att verka för en bred överenskommelse om företagandets villkor.

*** Löntagarnas rättigheter på arbetsplatsen.**

De försämringar på arbetsrättens område som genomförts i konfrontation med löntagarna upphävs. Arbetsmarknadens parter måste ta ansvar för att förbättra arbetsmiljön, fördjupa jämställdheten, öka kompetensutvecklingen och utveckla

arbetsrätten. En socialdemokratisk regering kommer att föra en politik så att fler människor kan utvecklas i sina arbeten.

* Kvinnors och mäns gemensamma ansvar.

Alla vinner på jämställdhet. Allt fler inser det självklara med jämställdhet mellan kvinnor och män. För socialdemokratien är "hela lönen och halva makten" mer än slagord. Rätten till arbete, en bra familjepolitik och en stark gemensam sektor är grunden för jämställdhet. Vi vill ha kvinnofrid: Arbetet med att motverka våld mot kvinnor måste intensifieras. En socialdemokratisk regering kommer att bedriva en politik som på alla områden fördjupar jämställdheten.

* Medborgarnas trygghet vid sjukdom, ålderdom, skada eller handikapp.

Den generella välfärdspolitiken är inte bara rättvis, den är också ekonomiskt effektiv och kan förenas med de krav den ekonomiska krisen ställer på ökad hushållning med offentliga utgifter. En socialdemokratisk regering kommer att eftersträva breda överenskommelser om framtidens välfärdssystem.

3. Investera för framtiden.

Dagens investeringar är basen för morgondagens produktion och välfärd. Nyckeln till ökad tillväxt - och därmed till fler arbeten och minskad arbetslöshet och förbättrade statsfinanser - är att investeringskrisen kan hävas och att Sveriges produktionsförmåga varaktigt kan höjas. En större andel av landets samlade resurser måste användas till investeringar.

Det är i näringslivet som huvuddelen av de nya jobben måste skapas och det är i första hand där som de nya investeringarna ska ske. Räntenivån är en avgörande faktor för investeringsklimatet. En socialdemokratisk regering kommer att bedriva en ekonomisk politik som pressar ned budgetunderskottet och som hävdar en prisstabilitet på god europeisk nivå. Investeringar i näringslivet ska göras skattemässigt förmånligt.

Ekonomiska framsteg kräver god infrastruktur: Data- och telenätet bör byggas ut, kommunikationerna förbättras. Bygginvesteringarna ska öka. Ombyggnader och upprustningar av bostadsområden genomförs för att förhindra ökad segregation. Skolor rustas upp, bostäder och allmänna lokaler handikappanpassas och allergisneras. Energihushållning stimuleras. Nya miljö- och energi investeringar ska genomföras. Det ger både bättre miljö och fler arbetstillfällen. Målet är att skapa ett ekologiskt uthålligt samhälle.

4. Ett nationellt program för utbildning och ökad kunskap -

Vårt lands främsta tillgång - människors kunskaper och kompetens - måste bättre tas tillvara. En socialdemokratisk regering kommer att genomföra ett nationellt kunskapslyft på alla områden och nivåer:

Förskola och grundskola måste ge alla barn och ungdomar förutsättningar för ett livslångt lärande. Resurser till skolan ska säkerställa en hög och likvärdig kvalitet och fördelas efter elevernas olika behov. Segregering måste motverkas. Teknisk-naturvetenskapliga studier stimuleras. Informationsteknologin måste bli en naturlig del i lärandet och komma alla till del: Alla elever bör ha tillgång till en dator.

Fler platser inrättas i högskolan. Vuxenutbildningen byggs ut. De arbetslösas utbildningsbehov sätts i förgrunden. Arbetsmarknadsutbildningen förstärks för att möta näringslivets behov. Kompetensutveckling i arbetslivet stimuleras.

5. Arbetsmarknadspolitiken måste läggas om.

Sverige behöver inte bara nyinvesteringar i byggnader, maskiner och utrustning utan också i människor och mänsklig kompetens. Vårt program för ökad kunskap är centralt för Sveriges långsiktiga tillväxt. Företagen måste kunna ha tillgång till personal med rätt kompetens. I annat fall ökar riskerna för löneinflation. När över 600 000 personer är arbetslösa krävs en ny inriktning av arbetsmarknadspolitiken. Vi vill ge arbetsmarknadens parter ökade möjligheter att forma arbetsmarknadspolitiken med syftet att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten.

En socialdemokratisk regering kommer att pröva nya grepp för att stimulera företagen till nyanställningar. Vi vill underlätta för företag att expandera och nyanställa. Stödet till nyanställningar måste göras riktat, så att det verkligen leder till nyanställningar. Stödet ska gälla arbetslösa och vara tidsbegränsat, så att det får snabb effekt. En effektiv regionalpolitik är en viktig del av sysselsättningspolitiken.

Vi vill skapa fler möjligheter för de arbetslösa till aktiviteter. Arbetslösa

ska på heltid vara engagerade i att söka jobb, utbilda sig genomgå yrkesinriktad rehabilitering eller utföra ett tillfälligt arbete. Ingenting är viktigare än att minska arbetslösheten bland de unga och att förhindra att de drabbas av långtidsarbetslöshet. Ett samhälle som inte kan erbjuda sina unga arbete bryts sönder. Vi vill förhindra att ungdomar ska gå arbetslösa mer än 100 dagar. Arbetslöshetsförsäkringen kan effektiviseras. Samordningen av samhällets insatser för de arbetslösa behöver förbättras. De försämringar som gjorts av försäkringens arbetsvillkor upphävs, liksom begränsningen av ersättningsperiod. De frivilliga a-kassorna ska ansvara för försäkringen, de statliga a-kassorna avskaffas. Ersättningarna ska ge trygghet vid arbetslöshet och kombineras med höga krav på att de arbetslösa tar anvisade arbeten och deltar i utbildning eller rehabilitering. Socialdemokratin accepterar inte svartjobb eller bidragsfusk. För oss handlar det både om gammal hederlig arbetarmoral och god ekonomi.

6. Statsfinanserna måste saneras!

Målet är entydigt: Budgetunderskottet ska minska och statsskulden stabiliseras under mandatperioden. Vi accepterar inte ökad inflation för att ta ned budgetunderskottet eller statsskulden.

Vi vill spara mest, där den borgerliga regeringen slösat värst. Det är arbetslösheten som är den viktigaste faktorn bakom underskottet och lånebehovet. Arbetslösheten är det stora slöseriet, med såväl pengar som människor.

Sysselsättning i näringslivet och minskad arbetslöshet är grunden för att komma till rätta med de offentliga underskotten. En procentenhet lägre arbetslöshet stärker de offentliga finanserna med omkring 10 miljarder kronor. Omkring 100 miljarder av budgetunderskottet är en följd av arbetslösheten.

Men ökad sysselsättning räcker inte för att sanera statens finanser. Vi bedömer nu att cirka 50 miljarder kronor av budgetunderskottet måste minskas genom direkta inkomstförstärkningar och utgiftsbegränsningar under den kommande mandatperioden.

Vår politik är hel och odelbar: Den bygger på en noggrann avvägning mellan åtgärder som ökar tillväxten, pressar tillbaka arbetslösheten, stärker statsinkomsterna och minskar statsutgifterna.

Vår politik för att öka statens inkomster och minska utgifterna utgår från två principer:

* Bara om krispolitiken är rättvis kommer alla att ta ansvar för uppgiften att föra Sverige ur krisen. De med arbete och goda inkomster måste bära de tyngsta bördorna. Det går inte att sanera statsfinanserna genom ökad konfrontation i samhället.

* Barnomsorg, skola, sjukvård och äldreomsorg ska värnas framför ersättningar och bidrag. Socialdemokratin slår vakt om den välfärd som kommuner och landsting tillhandahåller.

Ökade inkomster. En socialdemokratisk regering kommer att ändra skattesystemet för att uppnå rättvisa samt stimulera till arbete, bättre miljö, god skattemoral och sunda statsfinanser. Likvärdig beskattning av arbete och kapital är en hörnsten i en sådan reform. Kapitalbeskattningen bör vara likformig och enhetlig. Beslutet att avskaffa förmögenhetsskatten rivs upp. En tillfällig värnskatt införs för de högsta inkomsttagarna samtidigt som grundavdraget vid den statliga beskattningen återinförs. Av de kommande årens utrymme för löneökningar behöver en viss del avsättas för att finansiera socialförsäkringarna. Möjligheterna prövas att återföra de pengar som tagits ur pensionssystemet. Den ekonomiska brottsligheten ska bekämpas effektivare. Skatteplanering ska motverkas, inte uppmuntras. Miljöskatter höjs.

Minskade utgifter. Nu krävs stor återhållsamhet av alla. Det som måste känneteckna de närmaste åren är gemensamma ansträngningar, inte nya kostsamma förmåner. Alla utgifter måste granskas. Vi lovar inga reformer som försämrar statsfinanserna. Alla grupper i samhället måste efter förmåga vara beredda till uppoffringar.

De samlade kostnaderna för bostadspolitikerna måste minska. Alla fastigheter måste bidra till att bära kostnaderna. Jordbruket måste lämna sitt bidrag till saneringen av samhällsekonomin och statsfinanserna. Försvarskostnaderna ska

skäras ned. Säkerhets- försvars- bistånds- och flyktingpolitiken bör effektiviseras genom ökad samordning. Vårdnadsbidraget ska avskaffas. Garantidagarna i föräldraförsäkringen återinförs. I syfte att stärka statsfinanserna ska familjepolitiken ses över, särskilt flerbarnstilläggen och bidragsförskotten. En karensdag vid tillfällig föräldraledighet införs. Den statsfinansiella krisen gör att fullt inflationsskydd inte kan utgå i de statliga utgifts- och inkomst systemen. Alla index reduceras därför så länge den statsfinansiella krisen varar.

Inga höjningar av ersättningsnivåer i socialförsäkringarna genomförs under mandatperioden. Kostnaderna för förtidspensionering ska minska genom aktiva åtgärder som gör det möjligt för människor att återvända till arbetslivet efter sjukdom eller arbetsskada. Dessutom skärps reglerna för rätt till förtidspensionering.

Vi ber om väljarnas förtroende att genomföra vart program för att öka tillväxten, pressa ned arbetslösheten, stabilisera ekonomin och klara välfärden. Vi begär fullmakt av svenska folket att under valperioden vidta de ytterligare åtgärder som kan krävas för att rädda Sveriges ekonomi.

VÅRT ALTERNATIV

I valet den 18 september väljer svenska folket färdriktning för Sverige. Den väg vi väljer är avgörande för vårt lands utveckling under lång tid framöver. Socialdemokraternas färdriktning är entydig:

Vi tror på människors vilja att arbeta och försörja sig själva - i stället för på fortsatt massarbetslöshet och bidragsberoende.

Vi vill att Sverige åter blir ett land med utrymme för både rättvisa och omtanke, där vi alla bidrar efter förmåga - i stället för att vara ett land där klyftorna och orättvisorna ökar.

Vi vet att detta kräver samverkan och samarbete - inte konfrontation och motsättningar.

SVERIGE KAN. BÄTTRE.

Rösta den 18 september!

Socialdemokraterna